

УДК 372.32.018 (430)

Гончарук М. В.,
Директор ПЗНЗ «Німецько-українська
міжкультурна школа в м. Києві»,
аспірант Уманського державного
педагогічного університету
імені Павла Тичини, Україна

ІНТЕГРОВАНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ОСНОВА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ СХІДНИХ ЗЕМЕЛЬ НІМЕЧЧИНИ

Анотація. У статті узагальнюється досвід організації навчально-виховного процесу в початковій школі східних земель Німеччини, розкривається значення інтегрованого освітнього середовища початкової школи, завдання реалізації сучасного освітнього середовища в навчальних планах, програмах, технологіях навчання, розкривається зміст державної освітньої політики Німеччини та України: пріоритетні напрямки розвитку, дидактична система початкової освіти та її мета.

Зазначається, що німецькими науковцями сформовано умови та критерії для оптимізації сучасного навчального процесу у початковій школі.

Ключові слова: дидактична система, євроінтеграція в освіті, інтегроване освітнє середовище, організація навчально-виховного процесу, освітня політика, початкова школа, освітній простір, умови створення.

Постановка проблеми. Вхідження України у загальноєвропейський освітній простір посилює вимоги до рівня освіти загалом та до рівня шкільної освіти зокрема. Нагальна потреба у створенні сприятливого освітнього середовища спонукала до пошуку нових підходів до навчання та актуалізації тих форм і методів, які використовуються у системі освіти України. Одним із шляхів досягнення поставленої мети є впровадження європейських тенденцій в освіті, що пов'язані з ідеєю створення умов для розвитку особистості. Потреба в самореалізації – одна з провідних потреб особистості, що є внутрішнім стимулом людської діяльності.

Європейський вибір України зумовлює необхідність вивчення, узагальнення, критичного осмислення і творчого застосування досвіду європейської спільноти у цій царині. Досвід Федеративної Республіки Німеччини з огляду на це набуває особливого значення для України, адже Німеччина пройшла складний шлях розбудови ефективної системи початкової освіти, що базується на засадах інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні теоретичні засади діяльності початкових шкіл Німеччини викладені у працях таких вчених (Б. Амбрустер, К. Бауер, М. Бьонш, В. Гаммель, І. Гербарт, Д. Герман, Г. Гох, Р. Зігмунд, І. Кауфман, Г. Кершенштайнер, В. Кессель, Т. Мельхорн, Е. Міттельштайнер, К. Нойман, Г. Нойнер, Е. Нойгаус, Ф. Паульсен). У них висвітлюються головні напрямки та організаційні засади діяльності початкових шкіл Німеччини, окреслено її специфіку. Узагальнюючи досвід німецьких науковців, наголосимо, що формування інтегрованого освітнього середовища дає можливість виявити проблемні сторони шкільної системи освіти; віднайти оптимальний алгоритм вирішення актуальних питань; покращити показники учнівської грамотності; підвищити професіоналізм педагогічних кадрів; сприяти вирівнюванню освітніх можливостей учнів [1, с. 11].

У вітчизняній педагогічній літературі близьким, але не синонімічним до поняття «освітнє середовище» виступає дефініція «освітній простір». Дослідники цього питання (О. Леонова, О. Мариновська, А. Цимбалару, І. Шендрик та ін.) вказують на те, що середовище характеризується статичністю, формується у межах конкретного навчального закладу, а простір – динамічністю та відображає систему соціальних зв'язків і стосунків у

галузі освіти, характер взаємовідношень суспільства і соціальних інститутів, пов'язаних із задоволенням освітніх потреб суспільства [2, с. 54]. Простір характеризується суб'єктивним сприйняттям, є результатом конструктивної діяльності усіх суб'єктів освітнього процесу. На дану якість освітнього простору вказує М. Кісіль, який виділяє два його виміри: об'єктивний і суб'єктивний. Вимір об'єктивний – це реально існуючі елементи сформованого освітнього простору, місцевого, загальнодержавного чи глобального, що представлені соціальними умовами, інформаційним та законодавчим забезпеченням, окремими освітніми системами з їх програмами та подіями. Вимір суб'єктивний – це ті елементи освітнього простору, що існують віртуально у свідомості людини, це простір ще нереалізованої норми, ідеалу, який виявляє зв'язок з реальним станом речей [3, с.139].

Мета статті розкрити значення інтегрованого освітнього середовища початкової школи; проаналізувати завдання та пріоритети початкової школи у законодавчих документах України та Німеччини; схарактеризувати організацію навчально-виховного процесу в початковій школі східних земель Німеччини; окреслити умови реалізації сучасного освітнього середовища.

Основна частина. Основною метою створення інтегрованого освітнього середовища в початковій школі України є формування здорової, гармонійно і всебічно розвиненої особистості. У нормативно-правових документах про освіту східних земель Німеччини (Бранденбург, Тюрингія, Саксонія), інтегроване освітнє середовище розуміється як основа організації навчально-виховного процесу в початковій школі.

Розглянемо завдання, принципи та пріоритетні напрямки в галузі освітньої політики цих держав (таблиця 1).

Змістове наповнення такої системи освіти в Україні, зокрема, розробка підручників нового покоління, оновлення системи методів навчання та організація навчально-виховного процесу в початковій школі на засадах інтеграції вимагають новітніх наукових досліджень, розробок та концепцій, що будуть спитися на європейський досвід та формування інтегрованого освітнього середовища.

Освітнє середовище, на нашу думку, – це сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти. Поняття освітнього середовища ми розглядаємо з позицій суб'єкта та об'єкта навчальної діяльності, а саме:

Освітнє середовище (з позиції суб'єкта) - це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні.

Освітнє середовище (з позиції об'єкта) – це сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти.

На думку Н. Гонтаровської, освітнє середовище – це сукупність природних, фізичних та соціальних об'єктів й суб'єктів, які впливають на формування учня, на його творчий, професійний та особистісний розвиток, сприяють становленню міжсуб'єктних взаємодій та особистісно орієнтованих педагогічних комунікацій в освітньому процесі, забезпечують умови комфортної життєдіяльності учня в навчальному закладі та поза його межами [8, с.36].

Професор університету в Ольденбурзі, д-р Майєр, стверджує, що освітнє середовище – це клімат у школі, який створюють вчителі.

Так, І. Дячук визначає інтегроване освітнє середовище як простір, оточення учня початкової школи, сукупність можливостей, для реалізації його освітніх потреб. На нашу думку, результативність освіченості посилюватиметься за допомогою утворення та реалізації взаємозв'язків українських та німецьких стандартів початкової освіти, що охоплюють урочну та позаурочну діяльність учня. Це забезпечить предметний і соціальний контексти діяльності школярів, умови для засвоєння необхідної кількості знань, набуття зазначених у стандартах початкової освіти умінь та навичок, застосування

значущої інформації, розширення досвіду соціальних відносин та підвищення якості початкової освіти шляхом впровадження принципів організації змісту навчання шкіл Німеччини в практику української початкової школи [8, с.26].

Таблиця 1.

Термін	Німеччина	Україна
Завдання початкової освіти	У «Законі про школу» землі Тюрингії (Німеччина) зазначено, що завданням початкової та середньої освіти є <i>розвиток знань, умінь та навичок учня, які забезпечать успішне подальше навчання в старшій школі та формування всебічно розвиненої особистості в цілому</i> . [4, с.23].	У законі України «Про загальну середню освіту» сказано, що одним з завдань загальної середньої освіти є <i>формування особистості учня (вихованця), розвиток його здібностей і обдарувань, наукового світогляду; виконання вимог Державних стандартів початкової та загальної середньої освіти, підготовка учнів (вихованців) до подальшої освіти і трудової діяльності</i> . Також у законі зазначено, що освіта повинна <i>сприяти вільному розвитку людської особистості</i> . [5, с.7]
Пріоритетні напрямки розвитку	У законі «Про школи землі Бранденбург» зазначено, що <i>головним пріоритетом початкової школи є сприяння розвитку учнів з різними навчальними уміньми та навичками, інтеграція їх до загальної освітньої програми освіти таким чином, щоб розвивати основи незалежного мислення, навчання та роботи, а також досвід у спілкуванні з іншими людьми; формування якостей особистості, що допоможуть в їх повсякденному житті. Вчитель повинен здійснювати навчально-виховний процес відповідно до демократичних цінностей та за допомогою найсучасніших засобів та методів навчання</i> [6, с. 9].	У «Національній доктрині розвитку освіти» сказано, що пріоритетним завданням є забезпечення доступності здобуття якісної освіти протягом життя для всіх громадян та далі утвердження її національного характеру. Мають постійно оновлюватися зміст освіти та організація навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень. В Україні повинні забезпечуватися прискорений, випереджальний інноваційний розвиток освіти, а також створюватися умови для розвитку, самоствердження та самореалізації особистості протягом життя. [7, с. 19].
Державна освітня політика та формування освітнього середовища	У документі «Освітні ініціативи Тюрингії для 21-ого століття» наголошується на тому, що одним із завдань <i>державної освітньої політики</i> є сформувати відповідальну, соціально активну, творчо мислячу і працюючу особистість шляхом постійного оновлення форм та технологій навчання, створення сприятливого освітнього середовища та оригінальної системи безперервної освіти від народження дитини до входження її в самостійне життя. [1, с. 6]	У національній доктрині розвитку освіти України зазначено, що одним з пріоритетних напрямків державної політики щодо розвитку освіти є <i>постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; інтеграція вітчизняної освіти до європейського та світового освітніх просторів</i> [7, с.15].

Доктором Гільбертом Майєром обґрунтовано та доведено, що провідна роль у створенні освітнього середовища належить педагогові, від його готовності до такої діяльності прямо залежить ефективність освітнього середовища як фактору розвитку

особистості школяра. Встановлено, що освітнє середовище разом зі зміною соціального оточення теж динамічно трансформується, тому педагоги спроможні його змінювати адекватно новим вимогам лише за умови власного професійного зростання [7, с.75].

Педагогічно доцільною умовою створення інтегрованого освітнього середовища, що сприяє самореалізації кожного учня, у Німеччині визнано встановлення закладами освіти соціально-педагогічного партнерства з усіма зацікавленими у вихованні підростаючого покоління фізичними та юридичними особами. Соціально-педагогічне партнерство розглядається як окрема форма соціальної взаємодії закладу освіти з фізичними або юридичними особами та розгортається на засадах визначальної ролі навчального закладу в реалізації його особистісно-розвивальних функцій. Таке партнерство включає в себе сім'ю, педагогів, адміністрацію навчального закладу.

Завданням сім'ї є створення стимулюючої духовної та морально-психологічної атмосфери; інтеграція зусиль зі школою; оволодіння необхідним обсягом психолого-педагогічних знань, умінь і навичок щодо вивчення. У багатьох державних та приватних школах Німеччини широко розповсюджена така форма співпраці з батьками як батьківські дні, спільні святкування дня сім'ї, дня професій, дня спорту. Таким чином, батьки можуть показати дітям власний приклад здорового способу життя у гармонії з оточуючими.

Завдання діяльності педагога: стимулювання інтелектуального і творчого пошуку, вміння бачити проблеми та шляхи їх розв'язання; пріоритет відносин співробітництва, співтворчості; модернізація форм, методів навчання та виховання. Наприклад у Вільній школі ім. Клари Шуман (м. Лейпциг, Німеччина) роль вчителя початкової школи починаючи з другого класу зводиться до координатора, радника. Учні вільні у виборі завдань та працюють за індивідуальними тижневими планами, в яких подано перелік завдань з усіх предметів для виконання у конкретний тиждень. Таким чином, вони вчаться самостійності та відповідальності.

Завдання адміністрації школи – це підбір педагогічних кадрів відповідного рівня, здатних сприяти творчій праці учнів, вивчення їх педагогічної майстерності; забезпечення умов для самостійної діяльності педагогів, підвищення їх загальнокультурного та професійного рівня [10, с. 119].

Зокрема, в школах Німеччини існує така практика, двічі на рік запрошувати на вчительські конференції відомих науковців, професорів провідних університетів, педагогів-новаторів. За бажанням учителів, вони розкривають тему, над якою працює педагогічний колектив у методичних об'єднаннях, чи будь-яку актуальну для педагогів та школи загалом педагогічну тему у вигляді лекції чи майстер-класу. То ж вчительський колектив самостійно обирає тему для підвищення кваліфікації, а по завершенню лекцій кожен отримує сертифікат, який дійсний є відповідником українському свідоцтву про курси підвищення кваліфікації.

Пріоритет вільного розвитку особи є базовим принципом побудови освітнього середовища школи в Німеччині, головна мета якої – зрозуміти кожну особистість та виявити до неї повагу.

Тому завдання педагогів полягає у створенні атмосфери турботи і підтримки учнів, яка сприяла б розвитку їхніх можливостей, задовольняла їхні інтелектуальні, емоційні й соціальні потреби.

Правильно організоване освітнє середовище сприяє самореалізації кожного учня, дає йому можливість:

- критичного мислення й незалежного висловлювання;
- набуття знань у сферах, які цікаві учневі й розкривають перед ним нові горизонти пізнання;
- прийняття самостійних рішень;
- розвитку своєї інтелігентності;

- оволодіння необхідними навичками з базових та профільних предметів; отримання необхідної індивідуальної педагогічної підтримки;
- зберегти і зміцнити моральне, фізичне і психічне здоров'я;
- саморозвитку та самореалізації всіх учасників навчально-виховного процесу.

Робота з учнями у початкових школах Німеччини будується на використанні у викладанні нових підходів, які переносять акцент не на накопичення знань, а на формування технологій розумової праці учнів. Особлива увага приділяється практичному засвоєнню навчального матеріалу. Співпраця учителя і учнів, партнерство на уроці, спільний процес пізнання і відкриттів, постійне створення ситуації успіху – ось складові самореалізації учня в освітньому середовищі початкової школи. Отже, метою створення такого середовища для учнів початкової школи є володіння сумою знань зі шкільних предметів та усім досвідом демократичних відносин у суспільстві, навичками управління собою, своїм життям у колективі, вміння брати відповідальність за свою діяльність. Для цього вектор діяльності повинен бути спрямованим на виховання готовності кожного учня до вирішення власних задач визначення свого місця в житті, успішного розвитку і реалізації своїх нахилів і інтересів.

Ми розділяємо думку О. Савченко про те, що сучасна педагогічна наука поряд з синергетичним, особистісно-орієнтованим, функціонально-діяльним, гуманістичним, компетентнісним підходами активно досліджує середовищно-орієнтований підхід до навчання, що розглядається як психолого-педагогічна проблема. Як базове поняття використовується «навчально-виховне середовище» як таке, що відбиває системні формуючі впливи предметного, соціального й інформаційного оточення [11, с.5]. Зокрема, у своїх працях Ю. Мануйлов представляє «середовищний підхід» як спосіб організації середовища й оптимізації його позитивного впливу на розвиток особистості школяра. На думку вченого, середовищно-орієнтований підхід у навчанні дозволяє перенести акцент у діяльності вчителя чи викладача з активного педагогічного впливу на особистість учня, спрямувавши в русло активного використання навчально-виховного середовища, у якому відбувається його самонавчання і саморозвиток. При такій організації включаються механізми внутрішньої активності учня, його тісна взаємодія із тим же середовищем [2, с.48]

Науковець та академік В. Мадзігон вважає, що середовищні можливості навчання - це інновація, яка вимагає педагогічно доцільного синтезу шкільного навчального, внутрішньо-особистісного і зовнішнього соціального (в т. ч. родинного) середовищ. Відтак, у теоретичному обґрунтуванні змістового наповнення освітнього середовища важливо виокремити кілька головних положень.

1. Навчальне середовище включає матеріальне середовище, психологічні чинники, соціальні відносини і призначається для забезпечення повноцінних умов для формування предметних і ключових компетентностей учнів, сукупності їхніх особистісних здібностей: лінгвістичної, математичної, музичної, внутрішньо-особистісної, міжособистісної, надособистісної, тілесно-кінестетичної, просторової, натуралістичної.

2. Матеріальне середовище формується шкільною архітектурою, навчальним обладнанням і дидактичними матеріалами, сукупністю традиційних і сучасних засобів предметно-перетворювальної діяльності учнів, а також навколишнім природним і соціокультурним довкіллям.

3. Рівноцінними матеріальному середовищу мають бути стандарти психологічного й соціального середовищ, якими забезпечується формування повноцінного здоров'я учнів: інтелектуального, психічного, соціального, духовного, фізичного, професійного, екологічного, емоційного.

4. Учні мають отримати можливість активно і незалежно навчитися за індивідуальною траєкторією в самостійно обраному, особистісно ціннісному інформаційному середовищі: людина-природа і людина-техніка (середовище структурної інформації), людина-людина і людина-художні образи (середовище сенсорної інформації),

людина-знакові системи (середовище вербальної інформації) [12, с.4].

Отже, поставлені завдання вимагають створення оптимальних матеріальних, психолого-педагогічних, санітарно-гігієнічних, організаційно-режимних і кадрових умов, які сприятимуть реалізації комплексу найважливіших заходів:

- забезпечення сприятливих педагогічних умов для повноцінного і гармонійного фізичного, розумового і духовного розвитку особистості, виховання здорової людини;
- створення структури освітньо-інформаційного середовища як системи безперервної освіти, запровадження навчально-виховної роботи із застосуванням європейських технологій, форм і методів навчання;
- забезпечення матеріально-технічної бази з урахуванням досягнень науки і техніки на основі використання новітніх комп'ютерних технологій та софт – забезпечення, навчальних програм на електронних носіях;
- створення позитивної психологічної атмосфери емоційного і фізичного благополуччя, яка сприяє розвитку особистості, співпраці і різнобічної активної самостійної діяльності учнів;
- організація педагогічного процесу як спільного руху педагогів, учнів і батьків до загальнолюдських цінностей освіти і розвитку; новий зміст освіти слід спрямувати на оптимізацію всіх циклів предметів на основі інтеграції навчального матеріалу з урахуванням принципів особистісної орієнтації та компетентності; реалізувати новітні форми, методи і засоби навчання, які дають змогу перейти від пояснювально-ілюстративного до проблемно-пошукового навчання, яке активізує всі види самостійної пізнавальної діяльності учнів; визначити і реалізувати схеми взаємодії вчительського і учнівського колективів із зовнішнім соціально-культурним і економічним середовищем;
- створення адекватних ергономічних умов для учнів, які забезпечують ефективну реалізацію навчально-виховного процесу;
- упровадження заохочувальної системи підготовки і подальшої освіти кадрів, підвищення їх кваліфікації не один раз на п'ять років, а систематичними тренінгами та майстеркласами у навчальному закладі.

Таким чином, освітнє середовище початкової школи в Україні має бути створене на засадах інтеграції до європейських стандартів, європейського освітнього простору.

Висновки.

1. Аналізуючи закони в галузі освіти Німеччини та України, нами зроблено висновок про те, що шкільна освіта двох цих держав має спільні завдання та мету.
2. Основні принципи реформування змісту сучасної початкової освіти України - гуманітаризація, диференціація та інтеграція, реалізація яких передбачає формування творчої особистості як умови і результату повноцінного процесу навчання.
3. Узагальнюючи досвід німецьких науковців, наголосимо, що формування інтегрованого освітнього середовища дає можливість виявити проблемні сторони шкільної системи освіти; віднайти оптимальний алгоритм вирішення актуальних питань; покращити показники учнівської грамотності; підвищити професіоналізм педагогічних кадрів; сприяти вирівнюванню освітніх можливостей учнів.
4. У школах Саксонії, інтегроване освітнє середовище позиціонується як першочергова основа організації навчально-виховного процесу, як середовище демократії, світової культури, християнських традицій, миру, любові до природи та батьківщини.
5. Зазначений досвід є надзвичайно важливим для України і потребує більш детального вивчення, апробування та втілення у системі вітчизняної початкової освіти.

Список використаної літератури

1. Bildungsinitiative Thüringen für das 21. Jahrhundert – Erfurt, 2003.
2. Мануйлов Ю. С. Средовый подход в воспитании : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Мануйлов Юрий Степанович. – М., 1997.
3. Кісіль М. В. Простір освіти з точки зору її основного суб'єкта / М. В. Кісіль // Вісник Черкаського університету. – 2006. – Серія «Педагогічні науки», Вип. 88. – С. 138-141.

4. Thüringer Schulgesetz – Erfurt, 1993. – 58 с.
5. Закон України про загальну середню освіту (станом на 1 серпня 1999 р.) [Текст] / Верховна Рада України. - Офіц. вид. - К. : Парламентське вид-во, 1999. - 32 с. - (Закони України)
6. Gesetz über die Schulen im Land Brandenburg – Brandenburg, 2002 – 149 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти ЗАТВЕРДЖЕНО Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002.
8. Гонтаровська Н. В. Теоретичні та методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра / Гонтаровська Н. В. – Київ, 2012. – 474 с.
9. Meyer H. Praxisbuch: Was ist guter Unterricht? Mit didaktischer Landkarte / Hilbert Meyer.-2004.-С. 235. – (Broschiert).
10. Bos W. Internationale Schulleistungsforschung / Bos W., T. N. Postlethwaite // Leistungsmessungen in Schulen / F. E. Weinert. –Wenheim und Basel : Beltz Verlag, 2002. –S. 119–121.
11. Савченко О. Я. Навчально-виховне середовище сучасної школи: діалог з В.О. Сухомлинським. / Олександра Яківна Савченко. // Науковий вісник Миколаївського державного університету. – 2005. – №8. – С. 4–9.
12. Педагогічне проектування освітньо-інформаційного середовища майбутнього / В. М. Мадзігон // Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки, Анотовані результати науково - дослідної роботи Інституту педагогіки за 2007 рік / Акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки . – Київ : Педагогічна думка, 2008. – С. 3-5.

Honcharuk M. V. INTEGRATED EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A BASIS OF ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS AT THE INITIAL SCHOOL IN EAST GERMANY

Abstrakt

Problem In the article is explained the integrated educational environment of the initial school in Germany, summarized the experience of organization of educational process at the initial school and described the didactics system of initial school. The author compares task, values and priorities of educational policy in Germany and in Ukraine.

Purpose To expose the value of the integrated educational environment of initial school in East Germany; to analyse the tasks and priorities of initial school in the legislative documents of Ukraine and Germany; to characterize the organization of educational process at the initial school of in East Germany; to define conditions of realization of modern educational environment.

The Methods used to study General scientific: analysis, synthesis, comparison, classification and generalization, which is necessary for the study of compositions of domestic and foreign researchers, official and normative documents; Structural-functional, which made it possible to outline the organizationally pedagogical conditions of forming the integrated educational environment at the initial school of East Germany and to exposure directions of their realization; comparative, which enabled the definition of possibilities to use of German experience for modernization of organizationally pedagogical support of activity of initial school in Ukraine; empiric methods are conversations, interviews, discussion, consideration of research problems during the meetings with German colleagues and correspondence with the purpose of clarification of practical aspects of activity of initial school.

Results In research are exposed the values of integrated educational environment of initial school in East Germany and analyzed the tasks and priorities of initial school in the legislative documents of Ukraine and Germany; described and generalized and experience of organization of the educational process at initial school in East Germany, outlined condition of realization of modern educational environment.

Originality For the first time the conditions of forming the integrated educational environment of initial school of East Germany was specified and described the value of educational environment on principles of integration and the experience of organization of educational process at initial school of East Germany. The condition of realization of modern educational environment are outlined; the comparative analysis of some documents is conducted in industry of formation of Germany and Ukraine and it was proved that school education of two these states has a same common goal.

Conclusion To generalize the experience of the German researchers is to be emphasized that the forming of the integrated educational environment gives the possibility to find out the problem sides of the school system of education; to find the optimal algorithm of decision of topical questions; to improve the indexes of student's literacy; to promote professionalism of pedagogical staff and smoothing of educational possibilities of students. This experience is extraordinary important for Ukraine and needs to be studied more detailed and to be implemented in the system of domestic primary education.

References

1. *Education Initiative Thuringia for the 21st century* (2003). Erfurt: Teletext (in Germ.)
2. Manuilov, Y.S. (1997). *Environmental approach in education*. Moskou: Dis. ... The doctor ped. Sciences: 13.00.01 (in Russ.)
3. Kasil, M.V. (2006). *Space education in terms of its main subject*. Cherkassy: Vestnik Cherkassky University, 138-141 (in Ukr.)
4. *Thuringian school law*. (1993). Erfurt: Teletext (in Germ.)
5. *Law of Ukraine on the general secondary education* (1999). Kyiv: Verkhovna Rada of Ukraine. (Parliamentary publishing house), 13-17 (in Ukr.)
6. *Law on Schools in Brandenburg* (2002). Brandenburg: Teletext (in Germ.)
7. *National Doctrine of Education* approved (2002). Kyiv: by the President of Ukraine from April 17, N 347/2002. (in Ukr.)
8. Hontarowska, N.V. (2012). *Theoretical and methodological foundations for the creation of educational environment as a factor of individual student*. Kyiv : Teletext (in Ukr.)
9. Meyer, H. (2004). *Praxisbuch: What is good teaching?* Berlin: Conseln (in Germ.)
10. Bos, W., & Weinert, E. (2002). *International student assessment research power* Basel: measurements in schools 119-121(in Germ.)
11. Savchenko, O. (2005). Educational environment of the modern school: dialogue with V. Sukhomlinsky. *Mykolayiv: Scientific Journal of Mykolayiv State University*, 8, 4-9 (in Ukr.)
12. Madzihon, V.M. (2008) *Teacher designing educational information environment of the future* Kyiv: Teacher opinion (Acad. ped. Sciences of Ukraine, Institute of Education) 3-5 (in Ukr.)

Стаття надійшла до редакції 03.04.2016 р.

Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.

УДК 338.48-057.2126:374

Загнибіда Р. П.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри готельно-ресторанної та курортної справи;
Інститут туризму ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника», м. Івано-Франківськ, Україна

ОБґРУНТУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ У ПОЗААУДИТОРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті проаналізовано особливості професійної підготовки майбутніх менеджерів туризму.

Обґрунтовано педагогічні умови самовдосконалення майбутніх менеджерів туризму.

Аргументовано, що результативність процесу формування потреби в професійному самовдосконаленні майбутніх менеджерів туризму залежить від дотримання таких педагогічних умов: формування готовності майбутніх менеджерів туризму до професійного самовдосконалення; етапність процесу професійного самовдосконалення майбутніх менеджерів туризму; мотивація до участі в різних формах позааудиторної діяльності.

Доведено, що основними правилами, яких варто дотримуватися у процесі організації позааудиторної діяльності студентів в умовах вищого навчального закладу, мають бути: урізноманітнення форм поза навчальної діяльності; дотримання чіткості змісту виконуваних завдань студентом в умовах позааудиторної діяльності; формування інтересу до майбутньої професійної діяльності; стимулювання потреб саморозвитку, самовиховання та самоосвіти.

Ключові слова : туризм, менеджер туризму; самовдосконалення; педагогічні умови самовдосконалення; позааудиторна діяльність; самовиховання; самоосвіта.

Постановка проблеми. Туристичний менеджмент – порівняно новий напрям у вітчизняній професійній освіті. Поняття «менеджмент» увійшло у національну науку та практику на початку 1990-х рр. За часи становлення освітньої галузі незалежної України створено вітчизняні наукові школи менеджменту. Реформування сучасної системи освіти вимагає принципово нового підходу у підготовці менеджерів туризму до професійної